
Starożytny Rzym - cz. III - System polityczny Rzymu i jego reformy

Starożytny Rzym - cz. III

System polityczny starożytnego Rzymu i próba jego reformy

W II wieku p.n.e. republika pogrążyła się w kryzysie społeczno-politycznym. Wskutek znacznego powiększenia terytorium państwa system polityczny republiki stał się po prostu niewygodny. Prócz tego pojawiły się silne napięcia społeczne, szczególnie żądano reformy agrarnej. Próbę przeprowadzenia takiej reformy podjęli się bracia Grakchowie, jednak ich działania zakończyły się całkowitą klęską. Rozpoczął się okres tzw. „rewolucji rzymskiej”, która trwała aż do 27 r. p.n.e., a jej ostatecznym efektem była likwidacja ustroju republikańskiego i zastąpienie go monarchicznym cesarstwem.

Rzym pod panowaniem Gajusza Juliusza Cezara

Niemalą rolę w upadku republik odegrał Gajusz Juliusz Cezar, przeciwnik senatu, który ogłosił się dyktatorem. Gajusz Juliusz Cezar - zwycięzca wojny domowej z lat 49-45 p.n.e. został zamordowany w wyniku spisku 15 marca 44 r. p.n.e. Przemiany ustrojowe były już jednak nieuniknione i nawet śmierć dyktatora nie mogła ich powstrzymać.

Po usunięciu Cezara rozpętała się wojna o przejęcie władzy po zamordowanym, którą wygrał spokrewniony z Cezarem Gajusz Oktawiusz, który po przyjęciu jednowładztwa przyjął imię Oktawiana Augusta. Rozpoczął się tym samym nowy okres dziejów Rzymu.

Cesarstwo Rzymskie pod panowaniem Oktawiana Augusta

Cesarstwo Rzymskie trwało od przejścia władzy przez Oktawiana w 27 r. p.n.e., aż do upadku Cesarstwa zachodniego w 476 r. Owe pięć wieków dzielimy na okresy wczesnego cesarstwa, czyli trwającego do schyłku III w. - pryncypat oraz cesarstwo późne (IV-V w) - dominat.

W pierwszym okresie cesarstwa władza oficjalnie wróciła w ręce senatu. Nazwa tego okresu – pryncypat – wzięła się stąd, że Oktawian nakazał wypisać swoje imiona na pierwszym miejscu listy senatorów. Nosił, więc August nieformalny tytuł „princes senatus”, czyli pierwszy wśród senatorów. Oktawian wiedział, że otwarty atak na republikę nie ma żadnych szans powodzenia. Sprawował liczne urzędy, jednak w rzeczywistości jego władza opierała się na poparciu armii. Na pozór zachowany ustrój republikański był czystą fikcją.

Właśnie w okresie pryncypatu cesarstwo osiągnęło apogeum swojego zasięgu terytorialnego. Imperium rzymskie sięgało od Brytanii po Eufrat i od Hiszpanii przez północne wybrzeża Afryki, aż po Dunaj.

Administracyjne imperium zostało podzielone na prowincje, którymi zarządzali namiestnicy. Namiestników wybierał senat, jednak w przypadku prowincji granicznych, wybór zarządcy spoczywał w rękach princepsa, a wyznaczony przez cesarza namiestnik odpowiadał tylko przed swoim mocodawcą. Również urzędnicy odpowiedzialni za finanse byli podporządkowani wyłącznie cesarzowi.

Od czasów Augusta funkcjonowała w Rzymie liczna, stała armia zawodowa. Składała się ona z legionów (po 6 tys. żołnierzy), a okres służby legionisty trwał 20 lat.